

**Justiitsministri 6. juuli 2022. a määruse nr 18 „Kättetoimetamisportaali teenuse nõuded“
muutmise määruse eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

Määrus on seotud vangistusseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga 277 SE, millega täiendati muu hulgas ka kriminaalmenetluse seadustiku § 156² lõigetega 3 ja 4, tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 311¹ lõigetega 9 ja 10 ning väärteomenetluse seadustiku § 47⁷ lõigetega 3 ja 4. Nimetatud eelnõuga loodi õiguslik alus kättetoimetamisportaaliga liidestatud infosüsteemide ja andmekogude kasutamise piirangu rakendamiseks olukorras, kus tsiviilkohtumenetluses menetlusdokumenti vastu ei võeta. Kui isik ei ole kehtestatud tähtaja jooksul dokumente vastu võtnud, võib ajutiselt kuni dokumendi kättetoimetamiseni piirata isiku juurdepääsu kättetoimetamiseks ette nähtud infosüsteemiga liidestatud infosüsteemidele ja andmekogudele, kui see on vajalik, et isik dokumendi vastu võtaks (st dokumendi kättetoimetamiseks). Tähtjad kehtestatakse määrukses.

Määruse eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna tsiviilõiguse ja kohturegistrite talituse nõunik Mai-Liis Kullama (e-post mai-liis.kullama@just.ee, tel 5347 2954). Eelnõu on keeetoimetanud õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Merike Koppel (e-post merike.koppel@just.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Kättetoimetamisportaal on tehniline lahendus, mis võimaldab paremini korraldada menetlusseadustikega reguleeritud kättetoimetamistoiminguid. Kättetoimetamisportaali kasutavad e-äriregister, e-toimik ja e-kinnistusraamat. Tegemist on riskkättetoimetamist võimaldava tehnilise lahendusega, mis tähendab, et juhul kui isik logib ühte neist infosüsteemidest, aga talle on kättetoimetamiseks saadetud dokumente, suunatakse ta esmalt kättetoimetamisportaalile, kust edasiliikumiseks peab isik talle saadetud dokumendid vastu võtma. Portaali sisselogimisel nõutakse isiku autentimist, seega ei ole võimalik kolmandatel isikutel isikuandmetele juurde pääseda. Kättetoimetatavad dokumendid tuleb vastu võtta määrukses märgitud tähtjal. Kui seda ei tehta, siis piiratakse juurdepääsu teistele infosüsteemidele kuni dokumendi vastuvõtmiseni. Näiteks kui kohus on edastanud kättetoimetamiseks kohtuotsuse, kuid dokument ei ole tähtjaks vastu võetud, piirab kättetoimetamisportaal isiku juurdepääsu e-äriregistrile ja e-kinnistusraamatule.

Punktiga 1 täiendatakse logide andmestikku lõppkasutaja e-posti aadressidega. Lõppkasutaja sisestab ise süsteemi oma e-posti aadressi, kui ta soovib menetlusdokumentide edastamist enda e-postkasti. Logide säilitamise tähtjad on sätestatud määruse § 7 lõikes 5. Logisid säilitatakse kuni 10 aastat, kuid e-posti aadress kustutatakse kohe, kui kasutaja ise selle kustutab või seda muudab.

Punktiga 2 täiendatakse määrust §-ga 7¹, milles sätestatakse menetlusdokumendi vastuvõtmise tähtjad. Kui dokumenti tähtjaks vastu ei võeta, siis piiratakse juurdepääsu e-äriregistri ja e-kinnistusraamatu teenustele kuni dokumendi kättetoimetamiseni. Paragrahvi 7 punktis 1 sätestatakse kohtumenetluses dokumendi vastuvõtmise tähtaeg, milleks on 20 päeva. Sama paragrahvi punktis 2 sätestatakse äriregistrist saadetud dokumentide vastuvõtmise tähtjaks 5 päeva. See on seotud TsMSi § 311¹ lõikes 5¹ sätestatud põhimõttega, et kui menetlusdokument saadetakse äriühingule tema registrikaardile kantud elektronposti aadressil, siis loetakse menetlusdokument kättetoimetatuks viie tööpäeva möödudes. Seejuures ei nõuta ka kättesaamise kinnitust, vaid loetakse menetlusdokument kättetoimetatuks. Sellisel juhul ei saa kättetoimetamisportaalil olla dokumentide kättetoimetamise tähtaeg pikem ning mõistlik on lähtuda samast viie päeva pikkusest tähtjast.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Kavandatav muudatus: menetlusdokumentide saatmine kättetoimetamisportaali vahendusel

Muudatus

Muudatusega kaasneb võimalus saata menetlusedokumente kättetoimetamisportaali vahendusel pakutava e-teenuse kaudu. Luuakse õiguslik alus riskkättetoimetamise võimaldamiseks, mis tähendab, et juhul kui füüsiline isik logib e-äriregistrisse või avalikku e-toimikusse, aga talle on kättetoimetamiseks saadetud dokumente, suunatakse ta esmalt kättetoimetamisportaali, kust edasiliikumiseks peab ta talle saadetud dokumendid vastu võtma.

Muudatusega kaasnev mõju infoühiskonna arengule

Täpsemalt avaldab muudatus mõju infoühiskonna teenuste kasutamisele ja kättesaadavusele. Nimetatud teenuste kättesaadavus paraneb, kuna kõik kättetoimetatavad dokumendid leiab edaspidi ühest kohast. Selle tulemusena on dokumentide vastuvõtmine senisest lihtsam, seda saab teha ühest kohast. Lisaks suureneb eeldatavasti kättetoimetatud dokumentide hulk.

Sihtrühm

Muudatuse sihtrühma moodustavad kõik e-äriregistri ja avaliku e-toimiku kasutajad. Seega kuuluvad sihtrühma potentsiaalselt kõik Eesti kodanikud ning ka välismaised kasutajad. Kokkuvõttes võib sihtrühma pidada suureks.

Mõju esinemise ulatus

Sihtrühma senine tegevus pärast kättetoimetamisportaali tehnilise lahenduse kasutuselevõtmist eeldatavasti kuigivõrd ei muutu, kuna e-äriregistrit ja avalikku e-toimikut kasutatakse vajaduse korral edasi. Oletatavasti ei põhjusta muudatus isikutele kohanemiskulusi.

Mõju esinemise sagedus

Muudatus mõjutab andmesaajaid harva, kuna eeldatavasti ei ole kokkupuude kohtumenetlusega regulaarne.

Ebasoovitavate mõjude risk

Ebasoovitava mõju avaldumise riski ei ole.

Kokkuvõttes mõjutab muudatus sihtrühma keskmisel määral. Kuna muudatus ei too endaga kaasa ebasoovitavat mõju, seda täiendavalt ei analüüsita.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, kulud ja eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne arenduskulusid. Jooksvad portaaliga seotud kulud kaetakse Registre ja Infosüsteemide Keskuse eelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, kuna arendused on tehtud samal ajal määruse ettevalmistamise ja teiste nõutud analüüsidega.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu ei saadeta kooskõlastamiseks, kuna määrus ei puuduta väliseid institutsioone. Määrus on koostatud koostöös Registre ja Infosüsteemide Keskusega.

Heddi Lutterus
asekantsler